

BIBLIJNE KORZENIE WIELKIEGO POSTU

Wielki Post posiada u swoich podstaw kilka teologicznych i historycznych elementów, które od początku wzajemnie się przenikały. Pierwsi chrześcijanie od początku czcili pamiątkę Misterium Paschalnego Chrystusa. Wiązało się to z potrzebą wewnętrznego i zewnętrznego przygotowania do tych wydarzeń. Najstarszym jego elementem jest post ścisły, praktykowany przez wiernych w ciągu dwóch dni bezpośrednio poprzedzających Niedzielę Wielkanocną (piątek, sobota). Post ten, trwający około **czterdziestu godzin**, nazywano „postem paschalnym”, ponieważ bezpośrednio wiązał się z Paschą i prowadził wiernych do jej sprawowania w odpowiednim duchu.

Ta pierwotna praktyka postna nawiązuje do szeregu wypowiedzi Zbawiciela na temat postu: Mt 9, 15; Mk 2, 20; Łk 5, 35. Zwyczaj poszczenia przez czterdzieści godzin, a później także przez czterdzieści dni nawiązuje do bogatej **symboliki liczby „40” w Piśmie Świętym**, a głównie do ewangelicznego przekazu o czterdziestu dniach postu Chrystusa na pustyni (Mt 4, 2; Mk 1, 13; Łk 4, 2). Liczba „40”, często wymieniana w Piśmie Świętym, wielokrotnie oznacza czas pokuty, postu i modlitwy lub kary. Jest także symbolem długiego, bliżej nieokreślonego okresu czasu trwania jednego pokolenia ludzkiego. Można powiedzieć, że jest symbolem całego życia człowieka. Stąd zarówno **czterdziestodniowy post Mojżesza (Wj 24, 18), jak i czterdziestodniowa wędrówka i post Eliasza (1 Krl 19, 8), czterdzieści lat pokoju Izraela po wyzwoleniu dokonany przez Sędziów (Sdz 3; 5; 8), czterdzieści lat szczęśliwego panowania Dawida nad Izraelem (2 Sm 5, 4). Czterdzieści dni i nocy trwał potop (Rdz 7, 4), aby oczyścić grzeszną ludzkość. Wreszcie Jonasz ogłosił czterdzieści dni jako okres nawrócenia i pokuty dla mieszkańców Niniwy (Jon 3). Jezus przez czterdzieści dni pościł i modlił się na pustyni, a po zmartwychwstaniu ukazywał się uczniom także przez czterdzieści dni.**

Wolno wnioskować z powyższego, że chrześcijańska tematyka Wielkiego Postu bogaci się biblijną ideą „pustyni”, która powraca czy to w poście Mojżesza i Eliasza, czy w wędrówce Izraela do ziemi obiecanej, czy wreszcie w kuszeniu Jezusa. Pustynia oznacza próbę, ale także miejsce spotkania z Bogiem, miejsce Przymierza. Post kościelny jest więc w tym świetle również czasem próby, walki, modlitwy, ale jest także czasem spotkania z Bogiem, czasem uczestnictwa w walce Chrystusa. Wreszcie Jezus także zamyka tą symboliczną cyfrą „40” swoje przebywanie na ziemi, gdy po Zmartwychwstaniu „ukazywał się im przez czterdzieści dni i mówił o Królestwie Bożym” (Dz 1, 3).

W połowie IV wieku Rzym za przykładem Kościoła Wschodniego, o czym świadczy list pasterski Atanazego z Aleksandrii, napisany z okazji Wielkanocy w 334 roku, wydłużył czas postu na okres czterdziestu dni. Wyraźnie o istnieniu tej praktyki pisał św. Hieronim w liście z 384 roku do swojej siostry Marceli. Poświadcza on także, że post obejmował całą społeczność chrześcijańską. Owe czterdzieści dni liczono począwszy od Wielkiego Czwartku wstecz, ponieważ piątek i sobotę przed Nocą Paschalną zaliczano już do obchodów samej uroczystości Paschy. Następnie odliczono z postu także niedziele. Były to dni, w które poszczenie nie obowiązywało. Po uzupełnieniu efektywnych dni postnych przesunięto początek Wielkiego Postu z niedzieli na Środę Popielcową. Jednak wciąż na pierwszy plan wysuwała się liczba „40”, jako charakterystyczna dla tego okresu bez względu na sposób liczenia czterdziestu dni. Podobny rozwój zauważamy na Wschodzie. Tam również dążono do postu trwającego czterdzieści dni. W związku z tym, że w soboty i niedziele nie poszczono, post obejmował aż osiem tygodni. W wyniku wcześniejszego rozpoczęcia postu w Kościele Wschodnim, także na Zachodzie wydłużono okres przygotowawczy o trzy niedziele tzw. przedpościa. Jednak post w tych tygodniach nie obowiązywał. Natomiast liturgia zachowała charakter pokutny poprzez brak hymnu *Gloria, Te Deum* i *Alleluja*.

W Kościele starożytnym kształtował się i rozwijał okres przygotowania paschalnego. Z początkowego czterdziestogodzinnego postu paschalnego powoli powstawał czas czterdziestodniowego już Wielkiego Postu. Było to spowodowane nieustannym pogłębianiem wiadomości teologicznych. W wyniku studiowania Pisma Świętego dokonał się stopniowy proces czasowego rozwoju. Także czynniki takie jak przygotowanie kandydatów do sakramentu chrztu świętego, publiczna pokuta grzeszników, czy też liturgia stacyjna kształtowały późniejszy rozwój Wielkiego Postu. Dlatego też już w IV wieku są obecne w tym czasie wszystkie podstawowe treści tego okresu uwzględniające post, przygotowanie chrzcielne, pokutę jako drogę pojednania z Kościołem. Miało to prowadzić do należytego przygotowania się do Święta Paschy.

ks. Dominik Krawczak